

***Tarihî Türk Lehçelerinin Ses Bilgisi (2023)*, Ed. Hunutlu, Ümit – Y. Çal, Gül – Ekşioğlu,
Serap, Ankara: Akçağ Yayınları, 495 s., ISBN: 978-605-342-791-9.**

Rumeysa SOBA *

Öz

Ses, ciğerlerden gelen havanın ses yolunun herhangi bir noktasında boğumlanmasıyla meydana gelen ve yayılarak bir ünlü olarak ya da bir ünlü ile beraber idrak edilen titreşimlerdir ve bu titreşimden hareketle ünlü-ünsüz birleşmesiyle bir araya gelen sesler, dilde iletişimi sağlamak amacıyla anlamlı biçimler oluştururlar. Ses bilgisi ise bir dilin seslerini boğumlanma nitelikleri, oluşumları, kelime içindeki konumları, görevleri ve maruz kaldıkları değişimler bakımından inceleyen dil bilimi alanıdır. Bu bağlamda seslerin dilin temelini oluşturması yönü dikkate alındığında, ses bilgisi alanının dil bilimindeki en önemli çalışma alanlarından birisi olduğunu söylemek mümkündür. Bugüne dek seslerin oluşması, algılanması, çözümlenmesi, birleşmesi, çeşitleri ile ilgili ses olaylarını inceleyen pek çok müstakil çalışma yapılmıştır. Ancak tanıtımı yapılacak olan söz konusu kitaba kadar tarihi Türk lehçeleri kapsamında daha öncesinde toplu bir ses bilgisi değerlendirmesi yapılmamıştır. Nitekim kitabın amacı da Türkçenin tarihi lehçelerinin ses bilgisi özelliklerinin bir arada sunulmasıdır. Bu yazıda da söz konusu kitabın içeriği hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, tarihi Türk lehçeleri, ses bilgisi, kitap tanıtımı

Abstract

Sound is the vibrations that occur when the air coming from the lungs is muffled at any point in the vocal tract and is perceived as a vowel or together with a vowel and based on this vibration, the sounds that come together with the vowel-consonant combination create meaningful forms in order to ensure communication in the language. Phonology is the field of linguistics that examines the sounds of a language in terms of their articulation qualities, formations, positions in words, functions and the changes they are subjected to. Therefore, considering that sounds form the basis of language, it would not be wrong to say that the field of phonetics is one of the most important fields of study in linguistics. Many independent studies have been carried out on phonetics, examining the formation, perception, analysis, combination, types, and sound events of sounds. However, until the book in question to be introduced, no collective phonetic evaluation has been made within the scope of historical Turkish dialects. As a matter of fact, the aim of the book is to present the phonological features of historical dialects of Turkish together. This article aims to provide information about the content of the book in question.

Keywords: Turkish language, historical Turkish dialects, phonics, book presentation

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
e-posta: rumeysa_soba22@erdogan.edu.tr
ORCID: 009-0004-4432-5621

Gönderim Tarihi / Submitted: 10.11.2023

Kabul Tarihi / Accepted: 14.12.2023

Atıf Bilgisi / Cite As: Soba, Rumeysa (2023), “*Tarihî Türk Lehçelerinin Ses Bilgisi (2023)*, Ed. Hunutlu, Ümit – Y. Çal, Gül – Ekşioğlu, Serap, Ankara: Akçağ Yayınları, 495 s., ISBN: 978-605-342-791-9.”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 503-507.

Bu makale araştırma ve yayın etiğine uygun şekilde hazırlanmış ve intihal taramasından geçmiştir.

***Tarihî Türk Lehçelerinin Ses Bilgisi* (2023), Ed. Hunutlu, Ümit - Y. Çal, Gül - Ekşioğlu, Serap, Ankara: Akçağ Yayınları, 495 s., ISBN: 978-605-342-791-9.**

Ses, ciğerlerden gelen havanın ses yolunun herhangi bir noktasında boğumlanmasıyla meydana gelen ve yayılarak bir ünlü olarak ya da bir ünlü ile beraber idrak edilen titreşimlerdir ve bu titreşimden hareketle ünlü-ünsüz birleşmesiyle bir araya gelen sesler, dilde iletişimi sağlamak amacıyla anlamlı biçimler oluştururlar.¹ Ses bilgisi ise bir dilin seslerini boğumlanma nitelikleri, oluşumları, kelime içindeki konumları, görevleri ve maruz kaldıkları değişimler bakımından inceleyen dil bilimi alanıdır.²

Seslerin dilin temelini oluşturması yönü dikkate alındığında, ses bilgisi alanının dil bilimdeki en önemli çalışma alanlarından birisi olduğunu söylemek mümkündür. Seslerin oluşması, algılanması, çözümlenmesi, birleşmesi, çeşitleri ve ses olaylarını inceleyen ses bilgisi ile alakalı F. Özek³, M. Hazar⁴, T. Kocaoğlu⁵, S. K. Yalçın⁶ gibi pek çok araştırmacı tarafından müstakil çalışmalar yapılmıştır. Ancak tanıtımı yapılacak olan söz konusu kitaba kadar tarihi Türk lehçeleri kapsamında daha öncesinde toplu bir ses bilgisi değerlendirmesi yapılmamıştır. Nitekim kitabın amacı da Türkçenin tarihi lehçelerinin ses bilgisi özelliklerinin bir arada

sunulmasıdır.

Kitap, kısa bir ön söz ile birlikte yedi ana bölümden oluşmaktadır ve her bölümün kaynakçası o bölümün sonunda yer almaktadır. Bölümlerin başlıklarını tarihi Türk Lehçeleri olarak kabul edilen *Köktürkçe*, *Eski Uygur Türkçesi*, *Karahanlı Türkçesi*, *Harezmi Türkçesi*, *Kıpçak Türkçesi*, *Çağatay Türkçesi* ve *Eski Anadolu Türkçesi* oluşturmaktadır. Toplamda 495 sayfadan oluşan bu eser, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ümit Hunutlu, Dr. Öğr. Üyesi Gül Yılmaz Çal, Dr. Öğr. Üyesi Serap Ekşioğlu, Arş. Gör. Emine Gürbüz; İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. Emek Üşenmez ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nden Doç. Dr. Erkan Salan tarafından ortak bir çalışma sonucunda meydana getirilmiştir.

Ön sözde kitabın hazırlanış amacından ve bölümlerin içeriklerinden kısaca bahsedilmektedir. Doç. Dr. Ümit Hunutlu'nun hazırladığı ve birinci bölümü oluşturan *Köktürkçe* (s. 13-80), kendi içerisinde beş ana başlıktan oluşmaktadır. Köktürkçe öncesi dönemlerden giriş mahiyetinde bahsedilip *Köktürk Tarihi ve Eski Türkçenin Başlangıcı* (s. 14-20) başlığı altında Türk dilinin izlenebilen en eski ses özelliklerinin yansıtıldığı Köktürk harfli yazıtların tanıtımları yapılmıştır. Kutluk Devleti yazıtları, Uygur Yazıtları, Yenisey ve Kırgız yazıtları

¹ Korkmaz, Zeynep (2019). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, "ses", s: 206.

² Korkmaz, Zeynep (2019). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, "ses bilgisi", s: 207.

³ Özek, Fatih (2014). *Tarihî Türk Lehçelerinde Ünlüler*. Ankara: Akçağ Yayınları.

⁴ Hazar, Mehmet. "Runik Harfli Eski Türk Yazıtlarındaki Ses Olayları". *Dergipark*, 4/2 (2020), s. 376-436.

⁵ Kocaoğlu, Timur. "Tarihî Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi". *Türk Kültürü* (2003), s. 266-281.

⁶ Yalçın, S. Kaan. "Birincil Uzun Ünlülerin Oğuz Grubu Türk Lehçelerindeki Ses Bilgisi Görünümleri ve Bu Ünlülerle İlgili Ses Olayları". *Turkish Studies* 5/1 (2010), s. 640-686.

arasında Köktürkçeden sonraki döneme ait eserler olsa da aynı yazı geleneklerine ait olmalarından dolayı sözü edilen yazıtlar bu bölüm içerisinde değerlendirilmiştir. *Köktürkçe Öncesi Dönemlere Ait Tasarlanmış Ses Bilgisi* başlığı altında (s.20-28) Altayistik teorisi temelindeki bazı ses denklikleri üzerine kurulu olan teorilerden bahsedilmiştir. Rotasizm, lambdasizm / zetasizm ve sigmatizm denklikleri örnekler verilerek alt başlıklar halinde açıklanmıştır. Eski İskandinav yazıtlarında kullanılmış olan Runik Gotça yazım şekillerine benzetilerek Batı Türkolojisinde “Run Harfleri”, “Runik alfabe” ve “Türk Run yazısı” olarak nitelendirilen Köktürk alfabesi, *Köktürk Alfabesi ve Yazım Özellikleri* (s. 28-30) başlığı altında “ünlüler, kalın ve ince ünsüzler, yansız ünsüzler, çift ünsüzler, ünlü+ünsüz / ünsüz+ünlü hece düzeninde olanlar, Tonyukuk yazıtlarındaki iki hece işareti ve Yenisey yazıtlarındaki farklı işaretler” olarak alt başlıklar halinde tablolarda sunulmuştur. Her ne kadar Köktürk yazı sisteminin kökeni hakkında net bir cevaba ulaşılamamış olsa da bu konu hakkındaki görüşlere ve Köktürk alfabesinin yazım özelliklerine yine bu ana başlıkta (s. 30-35) yer verilmiştir. Bölümün dördüncü ana başlığı olan *Köktürkçenin Ses Özellikleri*’nde (s. 35-38) Türk dilinin en eski ses özelliklerinin saptanabileceği temel metinler kaynak alınarak dönemin ses özelliklerine dair açıklamalar yapılmıştır. *Köktürk Harfli Metinlerde Ses Olayları* (s. 38-70) kısmında ise ses olayları, *Ünlüler* (s. 38- 58) ve *Ünsüzler* (s. 58-70) olarak iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

Kitabın ikinci bölümü olan *Eski Uygur Türkçesi* (s. 83-144), Arş. Gör. Emine Gürbüz tarafından hazırlanmıştır. Üç ana başlıktan oluşan bu bölümde ilk olarak *Uygur Tarihi* (s. 83-84) başlığı altında Eski Uygur tarihinden bahsedilerek bir giriş yapılmıştır. Devamında *Eski Uygur Türkçesi* başlığıyla birlikte dönemin eserlerinin keşfedilmesi, okunması ve Eski Uygur çalışmalarının nasıl başladığına dair bilgiler ile Eski Uygur Türkçesindeki ağız farklılıkları verilmiştir. Ayrıca Uygur edebiyatının dini ve din dışı konulu eserleri *Manihaist Uygur Edebiyatı* (s. 89-90), *Budist Uygur Edebiyatı* (s. 90-96), *Hristiyan Uygur Edebiyatı* (s. 96) ve *Din Dışı Metinler* (s. 97) alt başlıklarında tanıtılmıştır. Eski Uygur Türkçesinin ses özellikleri bakımından Köktürkçeden ayrılan yönleri (s. 97-99) de yine bu ana başlık altında verilmiştir. Bölümün üçüncü ana başlığı olan *Eski Uygur Türkçesinin Ses ve Yazım Özellikleri*’nde (s. 99-134) ise Eski Uygurların kullandığı alfabeler ve dilin yazım özellikleri açıklanıp dönemin metinlerinden örneklerle ses bilgisi incelemesi yapılmıştır. Bu inceleme, *Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur’dan “Aç Bars” Hikayesi*, *Eski Uygurca Abitaki Metinlerinin Söz Varlığı*, *Eski Uygurca Altı Dişli Fil Hikayesi*, *Altun Yaruk Sudur III. Kitap 5. Bölüm*, *Altun Yaruk Sudur IV. Tegziñç*, *Altun Yaruk Sudur V. Kitap*, *Altun Yaruk Sudur VI. Kitap*, *Altun Yaruk Sudur VII. Kitap*, *Altun Yaruk Sudur VIII. Kitap*, *Altun Yaruk Sudur X*, *Altun Yaruk Sudur*, *Budist Eski Uygur Edebiyatından İki Metin* ve *Budizm’in Mahayana Ekolüne İlişkin Eski Uygurca Belgeler* eserleri taranarak gerçekleştirilmiştir. Ek olarak inceleme yapılırken kelimelerin çeviri yazılı şekilleri, anlamları ve metinde geçtikleri yerler gösterilmiştir.

Kitabın üçüncü bölümü *Karahanlı Türkçesi* (s. 147-215), Dr. Öğr. Üyesi Gül Yılmaz Çal tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölüm de üç ana başlıktan meydana gelmiştir. İlk olarak *Karahanlı Devleti ve Adı* (s. 147-148) başlığı altında Karahanlılar adı hakkındaki görüşler üzerinde durulmuş ve tartışmalı olan Karahanlı hakanlarının hangi Türk boyundan geldikleri konusundan bahsedilmiştir. Daha sonra *Karahanlı Türkçesi* (s. 148-170) başlığı ile Karahanlı Türkçesinin, Türkçenin tarihi dönemlerinden Eski Türkçe veya Orta Türkçe içerisinde ele alınmasıyla ilgili görüşler aktarılmış ve konuya dair özet bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca bölümün bu kısmında Karahanlı Türkçesinin Köktürk ve Eski Uygur Türkçesiyle arasındaki ayırıcı ses özellikleri açıklanıp Karahanlı Türkçesi ile kaleme alınan eserlerden *Kutadgu Bilig* (s. 155-157), *Dîvânu Lügâti’t Türk* (s.158-159), *Atabetü’l Hakâyık* (s.159-163), *Kur’an-ı Kerim Tercümeleri* (s. 163-167) ve *Dîvân-ı Hikmet* (s. 167-170) hakkında bilgiler de verilmiştir. Karahanlı Türkçesiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde döneme ait eserler konusunda bir tutarsızlık görüldüğünü ifade eden yazar, bunun sebebini

eserlerin asıl nüshalarının elde olmamasına dayandırmaktadır (s. 154). Bölümün son ana başlığı olan *Karahanlı Türkçesinin Yazım Özellikleri ve Ses Olayları*'nda (s. 170-208) ise konu, *Kutadgu Bilig*, *Dîvânu Lügâti't-Türk*, *Atabetü'l-Hakâyık* ve *Karahanlı Türkçesi İlk Kur'an Tercümesi* eserlerinin taranmasıyla elde edilen veriler sonucunda örneklerle anlatılmıştır. Bu örnekler verilirken de eserlerin çeviri yazılı metinlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca kelimelerin anlamları ve metinlerde geçen sayfa ve satır numaraları da gösterilmiştir.

Kitabın dördüncü bölümü *Harezmi Türkçesi* (s. 217-287) ve beşinci bölümü *Kıpçak Türkçesi* (s. 289-360), Dr. Öğr. Üyesi Serap Ekşioğlu tarafından hazırlanmıştır. Dördüncü bölüm *Harezmi Tarihi*, *Harezmi Türkçesi* ve *Harezmi Türkçesinin Yazım Özellikleri ve Ses Olayları* şeklinde üç ana başlıktan oluşmaktadır. Orta Türkçe dönemi içerisinde değerlendirilen Harezmi Türkçesinin tarihi, adı ve coğrafi konumu ile ilgili kısa bir giriş (s. 217) yapıldıktan sonra *Harezmi Türkçesi* (s. 217-232) başlığı altında bu dönem ile Karahanlı Türkçesi dönemi arasındaki fonetik farklılıklara değinilmiştir. Ayrıca Harezmi Türkçesi ile yazılan eserler *Harezmi Türkçesi Eserleri* (s. 221-229) ve *Harezmi-Altın Ordu Türkçesi Eserleri* (s. 229-232) başlıklı kısımlarda nüshalarıyla birlikte tanıtılmıştır. Bu bölümde, diğer bölümlerde de olduğu gibi, esas konunun işlendiği *Harezmi Türkçesinin Yazım Özellikleri ve Ses Olayları* başlığıyla öncelikle Harezmi Türkçesinin yazım özellikleri açıklanmış, devamında ise ses olayları “Ünlülerle İlgili Ses Olayları” ve “Ünsüzlerle İlgili Ses Olayları” başlıkları altında örneklerle incelenmiştir. *Altın Ordu*, *Kırım* ve *Kazan Sahasına Ait Yarlıklar ve Bitikler*, *Hüsrev ü Şîrîn*, *İbni Mühennâ Lügati*, *Kıyasü'l-Enbiyâ*, *Muhabbet-nâme*, *Mu'inü'l-Mürîd*, *Mukaddimetü'l-Edeb*, *Nehcü'l-Ferâdis* ve *Kur'an Tercümesi* (Hekimoğlu Nüshası/Meşhed Nüshası) eserlerinin taranmasıyla elde edilen örnekler eğik yazıyla gösterilip yanında anlamları ve sayfa-satır numaralarıyla birlikte verilmiştir.

Kitabın beşinci bölümü olan *Kıpçak Türkçesi* (s. 289-360) de aynı şekilde üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. *Kıpçak Tarihi* (s. 289-290) başlığı altında 11. yüzyılda Yayık boylarında yaşayan Kıpçakların İdil'i geçmesi neticesiyle Oğuzların batıya doğru ilerleyerek bu bölgeye yerleşmelerinden bahsedilip Kıpçak adının nereden geldiğine dair bilgiler elde edilmiştir. Devamında *Kıpçak Türkçesi* (s. 290-301) başlığı altında esas olarak Karahanlı Türkçesi temelinde gelişen Kıpçak Türkçesinin yine Karahanlı Türkçesinin devamı niteliğindeki Harezmi Türkçesinden farklı ses özelliklerine değinilmiş ve Kıpçak Türkçesi eserlerinin tanıtımları yapılmıştır. Çoğunlukla Kuzey ve Güney Kıpçak Türkçesi eserleri olarak iki grupta değerlendirilen Kıpçak Türkçesi eserleri, *Kuzey Kıpçak Türkçesi Eserleri* (s. 293-295) ve *Memlûk Kıpçak Türkçesi Eserleri* (s. 296-301) başlıkları altında sıralanmıştır. Bölümün son ana başlığı olan *Kıpçak Türkçesinin Yazım Özellikleri ve Ses Olayları*'nda (s. 301-355) dilin yazım özellikleri ve ses olayları örneklerle incelenmiştir. Yazım özellikleri hem Latin harfli hem de Arap harfli biçimleriyle birlikte incelenmiştir. İnceleme yapılırken taranan eserler ise şunlardır: *Codex Cumanicus*, *Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye*, *El-Kavânînü'l-Küllîyye li-Zabti'l-Lügati't-Türkiyye*, *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*, *Gülistan Tercümesi*, *İrşâdü'l-Mülûk Ve's-Selâtin*, *Kamanets Vakayinâmesi*, *Kitâbu Bulgatü'l-Müşâk Fî Lügati't-Türk ve'l-Kıfçak*, *Kitâbü'l-Efâl*, *Kitâb Fî İlmi'n-Nüşşâb*, *Kitâb Fî'l-Fıkh Bi'l-Lisâni't-Türkî*, *Kitâbü'l-İdrâk li Lisâni'l-Etrâk*, *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî*, *Kitâb-ı Mukaddime-i Ebu'l-Leysi's-Semerkandî*, *Münyetü'l-Guzât*, *Töre Bitiği*, *Zebur Sözlüğü*.

Kitabın altıncı bölümü olan *Çağatay Türkçesi* (s. 363-420), Doç. Dr. Emek Üşenmez tarafından kaleme alınmıştır. Bölümün giriş kısmında Çağatay Türkçesi hakkında genel bilgiler ve transkripsiyon alfabesi tablolar halinde verilmiştir. Sonrasında *Çağatay Türkçesi* (s. 364-387) başlığı altında dilin kullanıldığı coğrafi bölgeler verilmiş; Çağatay Türkçesinin kronolojisi, dönemleri ve tarihi basamakları hakkında açıklamalar yapılmıştır. Klasik öncesi dönem (15 yy), klasik dönem (15-16. yy) ve klasik sonrası dönem

(17-20. yy) olarak sınıflandırılan Çağatay Türkçesinin temsilcileri ve onların eserlerinin tanıtımları da bu başlık altında açıklanmıştır. Ayrıca yazılış sahalarına göre Çağatayca eserlerin tablosu yine bu başlıkta verilmiştir. Dönemin eserlerinin çoğunda uygulanan Klasik Çağatay Türkçesi imlâ özellikleri, bölümün ikinci ana başlığı olan *Çağatay Türkçesi Yazım (İmlâ) Özellikleri*'nde (s. 387-397) özgün Arap imlâsı da gösterilerek örneklerle açıklanmıştır. Bölümün *Ses Bilgisi (Fonetik)* başlıklı üçüncü ve son kısmında (s. 397-413) ise Çağatay Türkçesinin farklı dönemlerinden temsilcilerin eserlerinden örnekler seçilerek ses olaylarının incelenmesi konu edinilmiştir. Seçilen örneklerde çeviri yazım uygulanmış ve kelimeler seçilirken söz konusu kaynaklara atıflarda bulunulmuştur. İncelemede yararlanılan kaynaklar ise şunlardır: 'Ali Şîr Nevâî'den *Bedâyi'u'l-Vasat*, *Fevâyidü'l-Kiber*, *Nesâyimü'l-mahabbe min şemâyimi'l-fütüvve*, *Târih-i Enbiyâ ve Hükemâ*, *Târih-i Mülûk-i Acem*, *Münşeât*, *İlk Dîvân*, *Leylî ve Mecnûn*, *Maḥbûbu'l-Ḳulûb*, *Mecâlisü'n-Nefâyis*, *Nevâdirü's-Şebâb*; *Abuşka Lügati*, *Âgehî Dîvânı*, *Bâburnâme*, *Bâbü Dîvânı*, *Bayram Ḥân Dîvânı*, Ebu'l Gâzî Bahâdır Ḥân'ın *Şecere-i Türk'ü*, *Ḥüseyn Baykara Dîvânı*, *Oḳ Yayning Münâzarası*, *Sekkâkî Dîvânı*, *Seyyid Ḥasan Bég Risalesi*, *Şehzâde 'Aṭâyî Dîvânı*, *Şeybânî Ḥân Dîvânı*, *Tercüme-i Kavâidü'l-Kur'ân ve Fevâidü'l-furkân*, *Tercüme-i Tefsîr-i Ya'ḳûb-i Çerhî*.

Kitabın son bölümü olan *Eski Anadolu Türkçesi* (s. 423-495), Doç. Dr. Erkan Salan tarafından yazılmıştır. Giriş-İnceleme-Sonuç şeklinde üç kısımda değerlendirilen bölümün giriş (s. 423) kısmında Türkçenin Oğuz kolundan gelişen Eski Anadolu Türkçesinin siyasi ve sosyal faktörlere bağlı olarak ayrılan "Selçuklu dönemi, Anadolu beylikleri dönemi ve Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi" hakkında bilgiler verilmiştir. Bölümün inceleme kısmı *Yazım (İmlâ) Özellikleri* (s. 425-453) ve *Ses Özellikleri* (s. 453-486) şeklinde iki ana başlık altında hazırlanmıştır. Yazım özellikleri yalnızca yazma eserlerden yola çıkılarak hazırlanırken ses özellikleri yazma eserlerden, yazı çevrimi yapılmış metinlerden ve Eski Anadolu Türkçesi hakkındaki bilimsel çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Söz konusu dönemin yazım özellikleri için seçilen örnekler, yazmalardaki şekilleri ve çeviri yazıyla beraber gösterilip kelimelerin anlamları ve metinde geçtiği sayfa-satır numaraları da verilmiştir. İnceleme yapılırken çalışmanın asli kaynaklarını Eski Anadolu Türkçesi ile kaleme alınmış eserler, yazma nüshaları ve bu nüshalara ait metinlerin neşirleri oluşturmuştur. Bölümün sonuç kısmında (s. 486-487) ise hem Uygur Türkçesi hem de Arap-Fars yazım geleneğinin etkilerinin görüldüğü Eski Anadolu Türkçesinin yazım özellikleri ve ses olayları hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Doç. Dr. Ümit Hunutlu, Doç. Dr. Erkan Salan, Doç. Dr. Emek Üşenmez, Dr. Öğr. Üyesi Serap Ekşioğlu, Dr. Öğr. Üyesi Gül Yılmaz Çal ve Arş. Gör. Emine Gürbüz tarafından hazırlanan *Tarihî Türk Lehçelerinin Ses Bilgisi* adlı kitap, Köktürkçe, Eski Uygur Türkçesi, Karahanlı Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Kıpçak Türkçesi, Çağatay Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesinin tarihçesi, temsilcileri, eserleri, yazım özellikleri ve ses olayları ile ilgili bilgilerin topluca bir arada verildiği ve bundan sonraki dil çalışmalarına kaynak olabilecek detaylı bir çalışmadır.

Kaynakça

Korkmaz, Zeynep (2019). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tarihî Türk Lehçelerinin Ses Bilgisi (2023), Ed. Hunutlu, Ümit - Y. Çal, Gül - Ekşioğlu, Serap, Ankara: Akçağ Yayınları, 495 s.